

Uppföljning av biblioteksplan 2023

Verksamhetsberättelse folkbiblioteket

Kultur-och utbildningsförvaltningen

Beslutande instans: KUN
Datum för beslut: 2024-03-13 § x
Diarienummer: 2024.051 KUN

Innehåll

1.	Inledning	3
2.	Organisation	3
3.	Statsbidrag – särskilda satsningar	4
4.	Genomförande av biblioteksplanen	4
4.1.	Det öppna biblioteket	5
4.2.	Det läs- och skrivfrämjande biblioteket	6
4.3.	Det digitala biblioteket	7
4.4.	Det lärande biblioteket	7
5.	Nyckeltal	8
6.	Utvecklingsområden 2024.....	9

1. Inledning

Folkbibliotekens verksamhet styrs av bibliotekslagen (SFS 2013:801). Enligt lagen (§2) ska:

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Därutöver har biblioteket följande uppdrag enligt bibliotekslagen:

- vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.
- utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.
- särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.
- öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning,
- lärande och delaktighet i kulturlivet.

Bibliotekslagen fastställer även att folkbiblioteken är till för alla. Men särskild uppmärksamhet ska ägnas åt fyra prioriterade målgrupper:

- Personer med funktionsnedsättning
- Nationella minoriteter
- Personer med annat modersmål än svenska
- Barn och ungdomar

Enligt bibliotekslagen ska varje kommun anta en biblioteksplan för den verksamhet som bedrivs inom biblioteksområdet. Alingsås kommuns biblioteksplan gäller under perioden 2023-2026 (KF 2022-10-260 § 211) och syftar till att lyfta fram inriktningen för de den kommunala biblioteksverksamheten. I planen lyfts de strategiska inriktningarna fram för såväl folkbiblioteket som kommunens skolbibliotek.

Här beskrivs folkbibliotekets verksamhet och insatser under 2023.

2. Organisation

Alingsås folkbibliotek består av ett huvudbibliotek som återfinns i kulturhuset samt två Filialbiblioteket som finns i Sollebrunn och i Ingared. Folkbiblioteket utgör en kulturell mötesplats i lokalsamhället. I Alingsås är folkbiblioteken mer öppna vilket betyder att de hålls öppna vissa tider även när det inte finns personal på plats.

Folkbiblioteket organisation ser ut enligt följande: fem bibliotekarier arbetar med inriktningen barn, fem bibliotekarier arbetar med inriktningen vuxna, en IKT- pedagog arbetar med att utveckla besökarnas kunskaper i IT och en biblioteksassistent motsvarande en 0,5 tjänst.

Folkbibliotekets huvudbibliotek återfinns i Kulturhuset och medarbetare som arbetar med verksamhet i övriga Kulturhuset bidrar också till biblioteksverksamhetens helhet.

3. Statsbidrag – särskilda satsningar

Biblioteksverksamheten har under året mottagit bidrag från Kulturrådet för att utföra särskilda satsningar. Genom bidraget *stärkta bibliotek*, var syfte är att öka utbud och tillgänglighet, har projekten "talboken kommer" och "boken kommer" genomförts. Bidraget *stärkta biblioteket* har även använts till projekt med biblioteksguider som ska ge fler språk och en breddad representation på folkbiblioteken. Detta var ett projekt tillsammans med Kungsbacka och Göteborgs stad.

Ett annat riktat stöd, avseende kompetenslyft kring läsfrämjande, har gått till kompetensutveckling för folkbibliotekets barn- och ungdomsbibliotekarier. Tillsammans med barn- och ungdomsförvaltningen har en förstudie inom området *språknätverk* genomförts i syfte att arbeta med språkutveckling för små barn.

4. Genomförande av biblioteksplanen

I biblioteksplanen anges fyra strategiska inriktningar för biblioteken i Alingsås vilka tar sin utgångspunkt i uppdraget enligt lagstiftningen men även i den allmänna samhällsutvecklingen och bibliotekens utvecklingsbehov. De fyra strategiska inriktningarna utgörs av nedanstående punkter:

- Det öppna biblioteket
- Det läs- och skrivfrämjande biblioteket
- Det digitala biblioteket
- Det lärande biblioteket

Under 2023 har följande insatser genomförts inom respektive inriktning.

4.1. Det öppna biblioteket

Denna inriktning handlar om att ge människor med olika förutsättningar likvärdig tillgång till information, kultur och kunskap. För folkbiblioteket ska följande prioriteras.

- Utveckla utbud och aktiviteter för att vara relevant oavsett besökarens bakgrund.
- Marknadsföra bibliotekens verksamhet och nå ut till icke användare.
- Öka samverkan med andra aktörer.
- Särskild uppmärksamma prioriterade grupper enligt bibliotekslagen.
- Stärka arbetet utifrån perspektiven tillgänglighet, inkludering och delaktighet.
- Kompetensutveckling för bibliotekarier.

Genomförda insatser:

- Alingsås bibliotek strävar efter att kunna erbjuda ett brett utbud som är anpassat utifrån olika målgruppers behov där tröskeln till litteratur och läsning ska vara så låg som möjligt. Verksamhetens aktiviteter har varit öppna och inkluderande för alla genom fri entré och genom programpunkter förlagda på olika tider över dagen och genom det meröppna biblioteket. Genom den öppna ateljén och genom möjligheten att boka grupprum, har enskilda och grupper erbjudits rum för skapande läsning och studier.
- Under året har utbud och aktiviteter riktats mot målgrupper med olika behov och på olika platser. Biblioteket har genomfört riktade insatser med visning av biblioteket för förskolebarn och elever i grundskolan. Dels genom uppsökande verksamhet av bibliotekarier och skolans pedagoger. Särskilda visningar har även genomförts för deltagare vid integrations- och arbetsmarknadsenheten samt till SFI-elever.
- För ökad samverkan med andra aktörer har samarrangemang med föreningar och studieförbund genomförts genom aktiviteter så som exempelvis författarbesök.
- Bibliotekslagens prioriterade grupper har bland annat uppmärksammats genom språkcaféer och tillgång till flerspråkiga biblioteksguider (spanska och arabiska). Genom att tillhandahålla ungdomskafé och så kallat *bokhyllhäng* riktat till barn och unga i åldrarna 8-12 år har unga kunnat komma till biblioteket för att läsa, skriva, pyssla, fika och få boktips.

- Kompetensutveckling för personalen inom respektive ansvarsområden har skett fortlöpande. Ett särskilt studiebesök genomfördes inför det kommande införandet av klassifikationssystem för all biblioteksmedia, kallat Dewey. Bibliotekarier som arbetar riktat mot barn har genomfört studieresor vilket möjliggjorts med statliga medel från Kulturrådet. Alla medarbetare har genomfört fortbildning inom området hot och våld.

4.2. Det läs- och skrivfrämjande biblioteket

Denna inriktning handlar om att inspirera till läsupplevelser, stärka litteraturens ställning och öka läs- och språkförståelsen. För folkbiblioteket ska följande prioriteras:

- Utveckla metoder att främja läsning och tillgång till litteratur, bland annat via digitala verktyg.
- Erbjud läsinspirerande insatser.
- Erbjud ett brett utbud av litteratur.
- Biblioteket, förskolan och skolan ska utveckla läsfrämjande insatser i samverkan.

Genomförda insatser:

I syfte att främja läsning har biblioteket genomfört författarbesök och bokcirklar för olika åldersgrupper. Genom uppsökande verksamhet har tjänsten Boken kommer och Talboken kommer möjliggjort ett tillgängligt bibliotek för de som inte kan ta sig till biblioteket. Ett brett utbud av litteratur tillgängliggörs genom inköpsförslag från allmänheten och har under året lett till önskade inköp. Utöver det kan låntagarna genomföra fjärrlån från andra bibliotek. Läsinspirerande sagostunder har getts kontinuerligt och digitala boktips har möjliggjort att de kommit så väl allmänheten som skolpedagoger till del. I samverkan med grundskolan har elever i förskoleklasser fortsatt fått möjlighet att upptäcka biblioteket och motta det första lånekortet. Under sommarlovet delades 200 sommarlovsböcker ut till barn och ungdomar.

Nytt för 2023 är att ungdomsbibliotekarierna har arbetat uppsökande gentemot högstadiet där ett antal besök har genomförts i årskurs 7 i syfte att skapa intresse för att använda bibliotekets tjänster och utbud på elevernas fritid.

Genom det språkstimulerande materialet kallat *språktåget* inspireras föräldrar till barn i åldrarna 0-6 år att prata, ramsa, sjunga och läsa med sina barn. En förstudie om språknätverk har också genomförts med barn- och ungdomsförvaltningen.

4.3. Det digitala biblioteket

Digital kompetens och medie- och informationskunnighet (MIK) är nyckelkompetenser i dagens samhälle. Att förstå mediernas roll och funktion ställer krav på kunskap om att kritiskt värdera och bedöma innehåll och information. För folkbiblioteket ska följande därför prioriteras:

- Främja digital kompetens och medie- och informationskunnighet hos allmänheten genom att tillhandahålla digitala verktyg och informera om hur dessa används. Samtidigt ska den källkritiska förmågan hos invånarna stärkas.
- Kompetensutveckling för bibliotekarier.

Genomförda insatser:

I syfte att nå en ökad delaktighet och minskat digitalt utanförskap har bibliotekets IT-pedagog funnits tillgänglig och genomfört riktade insatser utifrån invånarnas behov. Bibliotekarier med särskilt ansvar för bibliotekssystemet KOHA har mottagit kompetensutveckling och därmed kunnat utveckla systemet ytterligare.

4.4. Det lärande biblioteket

Denna inriktning handlar om att stödja människors möjligheter till livslångt lärande och kontinuerligt utveckla verksamheten för att möta samhällets utmaningar. För folkbiblioteket ska följande prioriteras:

- Biblioteket ska vara en plats för att nå personlig utveckling genom bildning och ett livslångt lärande.
- Fortsätta erbjuda studieplatser och datorer för studier.
- Fortsätta samverka med kommunens olika utbildningar, bland annat förskola och kommunal vuxenutbildning.
- Biblioteket, förskolan och skolan ska i samverka utveckla insatser för att främja ett livslångt lärande.

Genomförda insatser:

För att främja det lärande biblioteket har datorplatser och tillgänglighet till skrivare erbjudits under bibliotekets öppettider. Biblioteket har tillhandahållit läromedel för studier och även köpt in kurslitteratur samt gett service för fjärrlån. Genom samverka med grundskolan har elever besökt biblioteket.

5. Nyckeltal

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Medieutlåning antal	245 497	271 127	267 722	249 676	186 334	281 484	313 328
Medieförvärv, volym	7 511	8 599	8 396	8 375	8 125	9 404	9 497
Besök huvudbibliotek	185 598	199 528	199 252	130 594	45 282	i.u	193 573
Besök filial Sollebrunn	18 094	17 067	21 685	19 924	5 040	i.u	9 698*
Besök filial Ingared	13 690	22 908	32 800	28 196	17 240	i.u	5471*

*Räkneverken har tidvis inte fungerat på filialerna under meröppet under 2023

Antalet besökare till Alingsås kulturhus har under 2023 börjat hitta tillbaka till de nivåer som var före pandemin. Sammantaget genomfördes 193 573 besök till kulturhuset under året jämfört med 199 252 under 2019. Medieutlåningen ökade markant under året då 313 328 utlån genomfördes. En ökning av antal familjer och barn till riktade aktiviteter under skolloven men även en generell ökning av antalet besökare under lördagar och vardagar förklarar de ökade besöksantalet till huvudbiblioteket.

6. Utvecklingsområden 2024

Följande områden kommer att utgöra verksamhetens fokus under 2024:

Alla 6-åringar besöker biblioteket

Alla förskoleklasser bjuds in till att besöka på Kulturhuset och en introduktion till biblioteket. Barnbibliotekarierna välkomnar och introducerar barnen och alla mottar ett eget lånekort och får chansen att låna sin första bok. På så sätt introduceras alla barn till Kulturhuset, biblioteket och böcker. Insatsen är en del i att erbjuda en likvärdig tillgång till litteratur och läsning vilket skapar inkludering vilket på sikt bidrar till en hållbar utveckling enligt Agenda 2030.

Läsfrämjande

På biblioteket genomförs en mängd läsfrämjande insatser med ett brett utbud för olika åldrar och målgrupper. I den dagliga verksamheten erbjuds sagostunder, dramatiserade

sagor, filmade boktips, bokhyllhäng, bokklubbar samt läsoplevelser tillsammans med vuxna som ska bidra till nyfikenhet och främjar läsningen i hemmet.

Uppsökande

Som ett led i att nå dem som inte redan hittat sin plats på biblioteket arbetar verksamheten uppsökande. Det uppsökande arbetet vänder sig främst till gruppen unga vuxna och personer som är nya i Sverige. Detta sker genom samarbeten med kulturskolan, den öppna ungdomsverksamheten och Integrationsenheten.

Senior service

Tjänsterna *boken kommer* och *talboken kommer* genomförs. *Boken kommer* är en servicetjänst där bibliotekarier har kontakt med personer som inte själva kan ta sig till biblioteket och därför överlämnas fysiska böcker i bokkassar som levereras hem till personerna en gång i månaden. *Talboken kommer* är en motsvarande tjänst men som innehåller talböcker på brända skivor, som levereras och används i speciella Daisyspelare. Denna tjänst används av personer som har nedsatt syn eller andra funktionsvariationer.

Programverksamhet med spets och bredd

På biblioteket finns ett rikt utbud med programverksamhet för alla åldrar. Det är sagostunder, författarbesök, språktåg, bokklubbar, riktade lovaktiviteter, sommarboken, bokpåsar, språkkafè, böcker till kaffet och senioruniversitetet.

Dewey

Dewey är nytt bibliotekssystem som de flesta biblioteken i Sverige börjar gå över till. Systemet skapar en ny struktur som är den samma över hela världen och ska skapa en tillgänglighet och ge en översikt över samlingarna.

Digitalt stöd

I enlighet med bibliotekslagen och biblioteksplanen arbetar biblioteket med att öka den digitala delaktigheten och minska det digitala utanförskapet. Genom IKT-pedagogen erbjuds olika former av teknikstöd både genom drop- in verksamhet och förbokade besök.

Service och bemötande

Verksamheten på biblioteket ska ge god service och ett personligt bemötande till besökarna. Under året kommer verksamheten uppmuntra besökarna att inkomma med synpunkter genom lättillgängliga QR-koder.